

ENERGETICA REPUBLICII MOLDOVA – FORME DE MANIFESTARE ȘI ABORDĂRI ÎN ECONOMIA NAȚIONALĂ

*Pantelemon FRĂȘÎNEANU,
doctorand, Universitatea Tehnică a Moldovei*

REZUMAT: În articolul științific dat se descrie diverse forme de manifestare și abordări ale energiei în cadrul economiei naționale a Republicii Moldova. Aceste abordări s-au urmărit în dependență de manifestarea ei în cadrul și la nivelul economiei naționale, în funcție de anumite criterii specifice. Pe măsura descrierii s-a dezvăluit și despre rolul, importanța și semnificația energiei în viața social-economică a țării, contribuția ei la creșterea economică a Republicii Moldova.

Abstract: In this scientific article are describing various manifestations and approaches of energy in the economy of Moldova. These approaches were pursued depending on its manifestation in and the national economy, according to specific criteria. As disclosed to described its role, importance and significance of energy in socio-economic life of the country and its contribution to economic growth in Moldova.

Viața, dezvoltarea și manifestarea oricărei comunități este legată de consumul anumitor utilități/valori, create și dobândite de însăși indivizii comunității, desigur în raport cu natura, în funcție de nevoile și interesele lor la fiecare moment de timp din viața și activitatea lor. În funcție de acest moment, pe parcursul evoluției omenirii, comunității s-au stabilit, format și dezvoltat diverse activități de menire social-economică, în cadrul cărora se și creează aceste utilități/bunuri economice, respectiv, necesare pentru existența, formarea și perfecționarea continuă a indivizilor, și perpetuarea comunității, respectiv, națiunilor.

Este de menționat, că fiecare țară se caracterizează cu un oarecare număr de activități economice și sociale, ce s-au format, dezvoltat în funcție de măsura adâncirii diviziunii sociale a muncii, a dezvoltării forțelor de producție, a relațiilor de producție funcționale, a posibilităților de producție, respectiv, în limitele geografice a acestei țări, prin care într-o oarecare măsură se asigură bunurile necesare comunității date. Și indiferent de forma de proprietate, publică sau privată, aceste domenii se practică și se dezvoltă, deoarece producția lor ține, în primul rând, de latura obiectivă a caracterului nevoilor, puse la baza apariției diverselor tipuri de bunuri, iar în funcție de cerințele lumii contemporane ele sunt și în continuă diversificare. Trebuie de atras atenția că, subiectiv este momentul alegerii tipului de bun din totalul diversificat pentru atingerea și satisfacerea unei anumite nevoi. Este de constatat, că anume prin ansamblul acestor activități, atât sociale, cât și economice, manifestate în cadrul unui stat, se și declină economia națională a oricărei țări. Și anume prin aceste componente se redă structura unei economii naționale.

În așa fel, respectiv, și Republica Moldova se caracterizează cu economia sa, care își are activitățile sale specifice, atât economice, cât și sociale, în baza cărora se oferă bunurile, utilitățile, necesare satisfacerii cerințelor umane materiale, sociale, morale, culturale și spirituale (vezi tabelul 1), respectiv, atât pentru piața internă, cât și pentru piața externă, dacă este posibil și interes economic.

Tabelul 1. Nomenclatorul activităților și structura Economiei Republicii Moldova

Nr. d/o după clasificator	COD		Denumirea activității
	Secțiune	Diviziune	
	X	00	
			Sfera producției materiale
1.	A	01-02	Agricultura, economia vânatului și silvicultura
2.	B	05	Pescuitul, piscicultura
3.	C	10-14	Industria extractivă
4.	D	15-37	Industria prelucrătoare
5.	E	40-41	ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE ȘI APĂ
6.	F	45	Construcții
9.	I	60-64	Transporturi și comunicații
			Sfera neproductivă
7.	G	50-52	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea
8.	H	55	Hoteluri și restaurante
10.	J	65-67	Activități financiare
11.	K	70-74	Tranzacții imobiliare, închirieri și alte activități
12.	L	75	Administrație publică
13.	M	80	Învățământ
14.	N	85	Sănătate și asistența socială
15.	O	90-93	Alte activități de servicii colective, sociale și personale
16.	P	95-97	Servicii acordate gospodăriilor particulare
17.	Q	99	Activități ale organizațiilor extrateritoriale

Sursa: Prelucrat de autor în baza Clasificatorului activităților din economia Moldovei [5].

Urmărind conținutul nomenclatorului, expus în tabelul 1, putem vedea acele activități, ce formează economia națională a Republicii Moldova și care-i declină structura sa la ziua de azi. Din cele expuse observăm, că structura economiei naționale este exprimată printr-un șir remarcabil și interesant de tipuri generale de activități (17 activități agregate), ce declină, atât despre nivelul specializării și diviziunii muncii, cât și despre nivelul de viață, trai, cultură și civilizație a țării noastre,

După cum observăm, printre activitățile economiei se află și activitatea energie electrică, termică, gaze și apă. Ceea ce ne vorbește că, activitatea dată este primită ca o componentă a complexului economic național unic a Republicii Moldova, respectiv, în funcție de tipologia activităților manifestate (vezi tabelul 1). În așa fel putem afirma, că conform Clasificatorului Activităților din Economia Moldovei (CAEM) [5], activitatea energie electrică, termică, gaze și apă revine ca o activitate generală și de bază a economiei naționale. Respectiv, putem constata că, manifestată sub natura sa și caracterul său, în viața social-economică a comunității, această activitate și-a găsit locul și rolul său.

Însă, trebuie să primim real că, necătând de manifestarea lor în viața și lumea contemporană impuse de necesitatea lor, totuși fiecare din aceste activități, inclusiv și activitatea de energetică, își are destinația sa, în funcție de natura fiecărei și respectiv, participarea în viața indivizilor este diferită. În dependență de aceasta atât energetica, cât celelalte activități, contribuie în mod special în viața social-economică a țării, în viața și activitatea oamenilor, indivizilor, respectiv, la crearea produsului intern brut – PIB-ului (vezi tabelul 2). Pentru a putea urmări cum contribuie activitățile economiei și în ce măsură se redă aportul fiecărei de la an la an în viața social-economică a țării, în tabelul 2 s-a propus contribuția unor activități.

Am vrea să admitem că, conform Biroului Național de Statistică, activitățile expuse în tabelul 2, într-o oarecare măsură, sunt primite ca principale, în funcție de contribuția în crearea PIB-ului în cadrul economiei naționale, și după cum vedem în cadrul lor este înscrisă și energetica.

Tabelul 2. Contribuția genurilor de activități în crearea produsului intern brut a Republicii Moldova pe perioada 1995...2010

Indicatorii	Ponderea activităților în PIB, %					
	Anii					
	1995	2006	2007	2008	2009	2010
Produsul intern brut (prețuri curente), total:	100	100	100	100	100	100
din care:						
Valoarea adăugată brută (prețuri curente), total:	89	83,4	83,1	82,3	84,0	83,4
din care:						
Agricultură, economia vânatului și silvicultura	29	14,5	10	8,8	8,4	11,9
Industria prelucrătoare	23	12,5	11,8	11,3	10,5	10,73
Industria extractivă	0,2	0,5	0,5	0,5	0,4	0,43
Energie electrică și termică, gaze și apă	1,8	1,7	1,9	2,1	2,1	2,23
Construcții	4	4	4,8	4,9	3,4	3,2
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	8	11,5	12,6	13,0	13,0	12,9
Transporturi și comunicații	5	11,8	12,3	12,1	12,3	11,4
Total $\sum_{1-7} \rightarrow 17$	71	56,5	53,9	52,7	50,1	52,79
Alte activități

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

Notă: Datele statistice, ce caracterizează anul 2010, sunt preliminare.

Și necătând, după cum observăm din tabelul 2, fiecare din ele, își au aportul și contribuția sa specifică în viața social-economică a țării, și care diferă atât de la o activitate la alta, cât și de la an la an. Acest aport se redă în funcție de utilitatea nemijlocită a lor în viața și activitatea oamenilor și a comunității la fiecare moment de timp; de rolul în participarea creării diverselor valori și utilități; de măsura complimentării unei activități cu alta sau altele și de măsura dependenței unei activități de altele în timp și în spațiu. Deci, trebuie să primim real că, necătând că ansamblul lor formează unitatea economiei, totuși fiecare din acestea contribuie diferit. Și urmărind datele statistice expuse din tabelul 2, este evident faptul diferențierii în valoare a acestor activități în practică economică. De aceea, este bine de menționat, că la această diferențiere influențează caracterul producției oferite și destinația ei, și în așa măsură se declină contribuția acestor activități în viața social-economică a țării. După cum se vede, rolul energeticii este în valoare cu fiecare an din evoluția comunității, dacă în anul de bază 1995 ponderea în PIB era de 1,8%, atunci acest indicator în anul 2010 constituie 2,23%, și anume prin aceste mărimi se redă nivelul contribuției energeticii în PIB.

Însă, este de menționat că, analizată și caracterizată această activitate până acum a fost la nivel general, agregat, în funcție de tipologia generală de tipuri de activități, unde a fost expusă ca o denumire generală a tipului de activitate perceput în nomenclatorul acțiunilor. Deoarece, este de reamintit că, orice nomenclator se elaborează pentru a duce o evidență strictă și exactă în expresie naturală a anumitor activități, ce în ansamblu declină activitatea totală curentă, orice nomenclator stă la baza previziunii activității totale fără a putea comensura volumul de activitate. Dar pentru evidențierea concretă a volumelor de activitate este necesară divizarea activităților generale în activități specifice fiecărui tip general, în funcție de fiecare componentă concretă participantă la crearea produsului total. În funcție de cele expuse, este să constatăm, că această activitate generală – activitatea energie electrică, termică, gaze și apă – nu se manifestă în practica economică în maniera agregată. Deoarece, în funcție de elementele materiale și resursele specifice primare utilizate pentru destinația finală, și în funcție de divizarea muncii, ea s-a împărțit în diverse activități specifice, activitatea economică de baza al căreia ține de oferirea producției sale specifice – energiei electrice, energiei termice, gazului, apei – către consumatori. Conform CAEM-lui, structura acestei activități generale o caracterizată un șir de activități cu destinație

specială, dar specifice și componente atât domeniului dat, cât și în special Republicii Moldova (vezi tabelul 3).

Tabelul 3. Tipologia activităților economice din sectorul energetic al Republicii Moldova

Nr. d/o în CAE M	Cod						Denumirea activității
	Secțiune	Subsecție	Diviziune	Grupă	Clasă	Subclasa	
	X	XY	00	00.0	00.00	00.00.0	
5.	E						Energie Electrică și Termică, Gaze și Apă
			40				Producția și distribuția de energie electrică, termică, gaze, apă caldă
				40.1			Producția și distribuția energiei electrice
					40.11		Producția energiei electrice
						40.11.1	Producția energiei electrice în termocentralele electrice
						40.11.2	Producția energiei electrice în centralele hidroelectrice
						40.11.3	Producția energiei electrice în centralele nucleare (atomice) electrice
						40.11.4	Producția energiei electrice de alte surse de energie
					40.12		Transportul energiei electrice
						40.12.0	Transportul energiei electrice
						40.13	Distribuția și comercializarea energiei electrice
						40.13.0	Distribuția și comercializarea energiei electrice
				40.2			Producția și distribuția combustibilului gazos
					40.21		Producția combustibilului gazos
						40.21.0	Producția combustibilului gazos
					40.22		Distribuția și comercializarea combustibilului gazos, prin conducte
						40.22.0	Distribuția și comercializarea combustibilului gazos, prin conducte
				40.3			Aprovizionarea cu aburi și apă caldă
						40.30	Aprovizionarea cu aburi și apă caldă
						40.30.1	Producția energiei termice de centralele termice
						40.30.2	Producția energiei termice de centrele termice independente
						40.30.3	Termoficare
			41				Captarea, Epurarea și Distribuția Apei
				41.0			Captarea, epurarea și distribuția apei
					41.00		Captarea, epurarea și distribuția apei
						41.00.0	Captarea, epurarea și distribuția apei

Sursa: Prelucrat de autor în baza Clasificatorului activităților din economia Moldovei [5].

În baza informației expuse în tabelul 3, putem urmări tipurile și genurile specifice de activitate energetică, la care este de menționat că forma de manifestare și desfășurare a lor în cadrul vieții economice a comunității ține de aspectul tehnologic, respectiv, în funcție de economia resurselor și cea reproductivă, și de aspectul social-economic. Și care în formă individuală se reflectă la nivelul micro a economiei naționale, în funcție de diverse structuri a integrării pe verticală și orizontală. Însă, sub forma economiei naționale, prin amploarea sa activitatea revine ca o ramură complexă, ca un sistem individual cu ramurile sale specifice, în funcție de destinația activităților date, și comune, în funcție de baza tehnică și a proceselor tehnologice, pe lângă unitatea destinației economice a producției prestate. Și luate în ansamblu ele constituie un sector specific al economiei naționale, și anume sectorul energetic, sector în cadrul căruia se creează și se oferă bunurile de menire vitală, se susțin diverse ramuri economice și dezvoltarea socială a comunității. La fel ansamblul activităților energetice desfășurate caracterizează complexul energetic al țării. Complex, ce trebuie să asigure, la ziua de azi, și zi cu zi, implementarea cu succes al diferitor programe de dezvoltare a țării și să contribuie la menținerea stabilității social-economice, în funcție de asigurarea și alimentarea neîntreruptă a consumatorilor, atât fizici, cât și juridici ce consumă și utilizează resurse energetice.

Analizând informația expusă din tabelul 1, este evident momentul că nu toate activitățile au aceeași menire. Unele sunt legate nemijlocit de obținerea producției materiale, unele sunt legate de crearea condițiilor pentru exercitarea producției, iar altele – de oferirea anumitor bunuri social-culturale necesare pentru recăpătarea noilor forțe de muncă consumate în procesul exercitării producției. În așa fel, în funcție de aceste criterii, unele sunt legate de sfera productivă/materială, iar altele de sfera neproductivă/nematerială, ce în ansamblu declină economia sferelor de activitate (vezi tabelul 1). Manifestare ce ține la fel de exprimarea economiei naționale în aspect tehnologic. Deci, unele activități sunt de manieră productivă, a producției materiale și sunt îndreptate spre oferirea bunurilor cu caracter productiv, în aspect tehnologic a economiei resurselor, a economiei reproductive, respectiv a bunurilor corporale/materiale, cât și a bunurilor necorporale/serviciilor, fie cu participare directă sau indirectă în crearea acestor bunuri. Pe când altele – nu țin de maniera productiva, sunt activități cu caracter neproductiv, nematerial, cu destinație neproductivă, deoarece producția lor este de menire social-culturală și are forma de bunuri necorporale – servicii neproductive. La fel este bine de menționat că, din ansamblul activităților sferei productive, finalitatea producției, destinația economică a lor este diferită, unele au menirea oferirii bunurilor economice materiale și a serviciilor – directe, iar altele a bunurilor materiale și a serviciilor – indirecte de producție.

Și în dependență de cele expuse, este să constatăm, că energetica este activitatea ce ține de sfera producției materiale, este sector al sferei productive, ce ține de prestarea serviciilor cu caracter productiv, ce constă în asigurarea societății cu resurse energetice, a consumatorilor casnici și noncasnici. Însă, având în vedere de specificul și destinația producției sale este un sector auxiliar, deoarece producția sa în viața oamenilor, producția energetică este primită ca materiale auxiliare, ce contribuie la exercitarea și desfășurarea producției și activităților de bază. Dar având în vedere de rolul și importanța acestei producții în viața social-economică a societății, atât pentru sistemul real, cât și public, ea și-a căpătat statutul său personal și la ziua de azi ține în dependență totală celelalte activități din cadrul economiei naționale, respectiv, atât a sferei productive, cât și a celei neproductive; atât a vieții sociale, cât și a celei economice.

Ne dăm seama cu toții că într-o lume contemporană nu poate fi concepută și nici dezvoltată o economie modernă, iar într-o economie modernă nu va fi posibilă existența și dezvoltarea normală a comunității, nu va fi posibilă implementarea rezultatelor progresului tehnico-științific, nu va fi posibil menținerea unui nivel înalt de calitate a vieții și a dezvoltării economice, fără a dispune de un sector energetic eficient. De aceea, în obiectivele de bază, în strategia de dezvoltare a oricărui stat o deosebită atenție se acordă în special și sectorului energetic. Și fiind primit de o importanță națională va fi mereu la ordinea zilei, zi de zi. Deoarece, atât viața economică, cât și cea socială, este în dependență deplină de producția ce-o oferă sectorul dat, de efectivul și eficiența desfășurării activității sale, de efectivul asigurării societății cu producția sa. Deci, de sectorul energetic depinde în linii generale evoluția și dezvoltarea socială și economică a oricărui stat, inclusiv și a Republicii Moldova. Aceasta este activitatea, ce este prioritară față de toate celelalte activități, ramuri și sectoare a economiei naționale într-o societate contemporană. După cunoaștem, mereu remarcă că resursa umană este cea ce învie procesul de producție, dar totuși este evident faptul că anume resursa energetică este cea ce învie, dar și cea ce încălzește și luminează aceste procese pentru a căpăta acele bunuri ce ne permit obținerea confortului terestru.

Necâtând că energetica este primită ca o ramură specifică a economiei naționale, ce vine cu cadrul său, ca un sistem de întreprinderi și obiecte electroenergetice, termoenergetice, de gaze, de combustibil solid și lichid, totuși în funcție de anumite criterii comune, în special de caracterul industrial-productiv al producției oferite de

sectorul dat, ea este primită o componentă de bază a industriei. O ramură complexă în cadrul căreia se creează majoritatea bunurilor materiale indirecte, mijloacele și obiectele de muncă și partea esențială a bunurilor de consum personal, și anume de la exercitarea ei efectivă depind alte ramuri ai sferei materiale. Și în funcție de acest fapt, este de remarcat că energetica se manifestă ca un sector specific al industriei. Conform Biroului Național de Statistică energetica este evidențiată și analizată ca o componentă de bază a industriei (vezi tabelul 4).

Tabelul 4. Structura producției industriale totale a Republicii Moldova în perioada 1995...2010 (producția industrială totală – 100%)

Indicatorii	Volumul indicatorilor în dinamică					
	Anii					
	1995	2006	2007	2008	2009	2010
Industria, mil. lei, total:	4265,2	22370,7	26173,5	29988,4	22643,9	21644,5
1. Industria prelucrătoare, mil. lei	3564,6	18717,9	21390,3	24045,5	18080,3	17895,4
structura, %	83,6	87,0	85,3	84,3	79,8	82,6
2. Industria extractivă, mil. lei	33,2	433,9	518,4	641,5	428,7	335,4
structura, %	0,8	2,0	2,1	2,2	1,9	1,6
3. Energie electrică și termică, gaze și apă, mil. lei	667,4	2367,8	3175,8	3853,4	4134,9	3413,8
Structura, %	15,6	11,0	12,6	13,5	18,3	15,8

Sursa: Prelucrat de autor în baza informației Biroului Național de Statistică al RM.

Notă: Datele statistice a anului 2010 sunt preliminare.

După cum observăm din tabelul 4, energetica contribuie la obținerea producției industriale, în funcție de servicii industriale și urmărind structura ramurală a industriei vedem că ponderea producției industriale a ramurii energetice în totalul producției industriale variază între limitele 11,0-18,3%. Este evident faptul creșterii în valoarea a volumului de activitate a ramurii față de anul de bază 1995 de la 667,4 la 3413,8 mil. lei, însă dacă să urmărim utilitatea ei, atunci vedem că anul 2010 înregistrează aproximativ aceeași măsură ca și anul 1995, respectiv 15,8% și 15,6%.

Desigur ne dăm seama cu toții că la maniera utilizării economice a acestor resurse la ziua de azi a contribuit utilizarea mijloacelor de muncă performante, ce dispun de un consum redus de resurse energetice, tehnologiile performante care desigur la fel conduc la un consum minim, dar util, și nu în ultimul rând, totuși a contribuit urmărirea și reglementarea prețurilor la acești purtători de energie din partea organului împuternicit pentru reglementarea și monitorizarea domeniului energeticii, Agenției Naționale de Reglementare în Energetică (ANRE), în măsura posibilă și corectă, în funcție mecanismele de piață actuale.

După cum cunoaștem, trăim într-o economie contemporană, economie de piață, unde se manifestă diverse relații economice de proprietate. În așa fel, și energetica, în funcție de forma de proprietate, este un ansamblu de sectoare specifice energetice publice și private, ce activează pe principiul eficienței economice în conformitate cu legislația în vigoare (vezi tabelul 5).

Urmărind informația din tabelul 5, este evidentă manifestarea energeticii în dependență de relațiile de proprietate. După cum observăm, în cadrul economiei naționale energetica se redă atât sub forma de proprietate publică prin sectorul public, cât și privată, redată prin sectorul privat. Însă este remarcată și forma combinată a acestor tipuri – proprietatea mixtă, atât publică și privată, fără participare străină, cu participare străină. Dacă în anul 1999 sector privat în energetică nu era, apoi urmărim că de acum anul 2006 înregistrează 12 întreprinderi și unități de producție în proprietate privată. Și alt moment este că începând cu anul 2007 numărul întreprinderilor din sectorul public se reduce, și dacă în anul 2007 erau 504 întreprinderi, apoi după cum vedem, anul 2009 înregistrează cu 189 întreprinderi mai puțin. Acest moment este legat

Tabelul 5. Principalii indicatori ai sectorului energetic pe forme de proprietate în perioada 1999...2009

Indicatorii	Volumul indicatorilor în dinamică				
	Anii				
	1999	2006	2007	2008	2009
1. Sectorul privat					
- numărul de întreprinderi, unități	0	12	118	116	140
- valoarea producției industriale (preț curent), mil. lei	0	314,2	356,2	522,8	582,3
2. Sectorul public					
- numărul de întreprinderi, unități	18	24	504	456	315
- valoarea producției industriale (preț curent), mil. lei	1261,2	1284,3	1793,7	2431,7	2704,3
3. Sectorul mixt					
- numărul de întreprinderi, unități	32	5	18	10	8
- valoarea producției industriale (preț curent), mil. lei	871,3	569,3	1025,9	499,1	848,3
Total – Energie electrică, termică, gaze și apă					
- numărul de întreprinderi, unități	50	41	640	582	463
- valoarea producției industriale (preț curent), mil. lei	2132,5	2367,8	3175,8	3853,4	4134,9

Sursa: Prelucrat de autor în baza informației Biroului Național de Statistică al RM.

de liberalizarea activităților din domeniul dat, domeniu strategic ai cărei responsabilitate ținea de administrarea totală din partea statului. Și la ziua de azi în proprietate totală a statului sunt rețelele de magistrale de transport electric și obiectele energetice de importanță strategică, în așa fel ele nu sunt posibile de privatizare. Însă este de menționat, că necătând la faptul diversității tipurilor de proprietate în acest sector strategic, important după valoarea de utilitate a producției sale, totuși sectorul în ansamblul este reglementat și monitorizat de Agenția Națională de Reglementare în Energetică (ANRE) și pentru toți, cei încadrați în sectorul dat pentru exercitarea diverselor activități economice de natură energetică, în funcție de persoane juridice, documentul de bază este Legea cu privire la energetică nr.1525-XIII din 19.02.98 publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr.50-51/366 din 04.06.1998 și care pe măsura evoluției cerințelor lumii contemporane este actualizată și perfecționată.

Deci, în articolul științific dat am descris diversele forme de manifestare și abordări ale energiei în cadrul economiei naționale a Republicii Moldova. Abordări, ce s-au urmărit în dependență de manifestarea ei în cadrul și la nivelul economiei naționale, în funcție de diverse criterii specifice. Pe măsura descrierii am dezvăluit rolul, importanța și semnificația energiei în viața social-economică a țării, contribuția ei la creșterea economică a Republicii Moldova.

Și în final, putem constata că, fără un sector energetic, în cadrul oricărui stat, nici o economie nu poate fi nici concepută, și nici dezvoltată. Deoarece în lumea contemporană de acest sector, de sectorul energetic depind toate celelalte activități desfășurate în cadrul societății; depinde atât dezvoltarea economică, cât și cea socială a oricărui stat, depinde evoluția economică și socială, în funcție de prosperitatea și bunăstarea oamenilor și a comunității.

Bibliografie

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2002. Chișinău: Biroul Național de Statistică al RM, 2002. 525 p.
2. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2008. Chișinău: Biroul Național de Statistică al RM, 2008. 580 p.
3. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, 2010. Chișinău: Biroul Național de Statistică al RM, 2010. 572 p.

International Scientific and Practical Conference

4. Legea cu privire la energetică Nr.1525-XIII din 19.02.98. Monitorul Oficial al R. Moldova nr.50-51/366 din 04.06.1998.
5. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=385&>. Clasificatorul activităților din economia Moldovei (CAEM).(citată 10.05.2011).
6. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=3251>.(citată 01.06.2011).
7. www.statistica.md.